

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

Factors Affecting Decision for Further Education in Higher Education of High School Students

ธนัชชา ชาญเศรษฐกุล (Thanatcha Chansedthakun)¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้ข้อมูลปฐมภูมิ จากการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 379 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์

ผลการวิจัยพบว่าผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพมีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ได้ประกอบอาชีพ และผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่า 1 แหล่ง มีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียวหรือไม่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเลย โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม คือ อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษา โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การตัดสินใจศึกษาต่อ อุดมศึกษา นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ปัจจัยที่มีอิทธิพล

Abstract

The purpose of this research was to study factors influencing the decision to study at the higher education level of higher secondary school students. Primary data from survey research were obtained using a questionnaire with 379 Matthayom Sueksa Six students in the academic year 2021 under the Office of the Basic Education Commission. Data were analyzed using the technique of logistic regression analysis.

The results showed that students having parents or guardians with an occupation were more likely to enter higher education than those with non-working parents. Moreover, those who have more than one source of scholarship had a higher chance of entering higher education than those who have only one source or no scholarship. The factors influencing the decision to study at the higher education level of high school students were economic and social factors, i.e. occupations of parents or guardians and sources of scholarships, with statistical significance at 0.01 and 0.05, respectively.

Keywords: Study Decision, Higher Education, High School Students, Factors Influencing

วันที่รับบทความ : 21 มิถุนายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ : 3 สิงหาคม 2566

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ : 15 สิงหาคม 2566

¹ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง E-mail : chansedthakun.t@gmail.com

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของงานวิจัย

การศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาผ่านนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ซึ่งบังคับให้เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานรวมถึงการจัดสรรเงินทุนให้กู้ยืมทางการศึกษาและทุนการศึกษาที่ให้เปล่าจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาโอกาสทางการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมกันอันเกิดจากปัจจัยทางด้านสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันโดยครอบครัวที่มีฐานะยากจนมีแนวโน้มในการได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยกว่าครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวยและความไม่เท่าเทียมกันในด้านคุณภาพทางการศึกษาระหว่างประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเมืองกับประชากรที่ได้รับการศึกษาในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพทางการศึกษาดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่อาจส่งผลกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาในการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยซึ่งจะส่งผลต่อการมีงานทำ อัตราค่าจ้าง และรายได้ของแรงงานในอนาคต

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลอัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาและจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียนจากสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554-2563) พบว่าสัดส่วนของนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่าที่ได้มีการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 78.7 และจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่เข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในสถานศึกษาของภาครัฐหรือเอกชนมีอัตราการขยายตัวลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 792,904 คน ในปี พ.ศ. 2554 เหลือ 470,741 คน ในปี พ.ศ. 2563 (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ดังนั้นการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงเป็นสิ่งน่าสนใจเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานและแนวทางในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาหรือด้านที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศให้มีประสิทธิภาพและความเท่าเทียมกัน และหากพิจารณาพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ว่าด้วยหลักการทั่วไปในการจัดการอุดมศึกษาด้านความเสมอภาคตามความในมาตรา 17 และ 18 บัญญัติว่ามาตรา 17 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด และมาตรา 18 สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดสรรงบประมาณหรือรายได้ตามสมควรเพื่อเป็นทุนการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562)

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เห็นถึงปัญหาโอกาสทางการศึกษาได้ตรงกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและเพื่อเป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาอันเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านแรงงาน เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศได้อย่างยั่งยืน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ (Google Form) เนื่องจากอยู่ในสถานการณ์แพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จาก

นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 379 ตัวอย่าง

1.3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) ซึ่งมีตัวแปรอิสระทั้งหมด 19 ตัวแปร ภายใต้ 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนพี่น้องในครัวเรือน ลำดับที่ของการเป็นบุตร และการได้รับทุนการศึกษา 2) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง สถานภาพสมรสของบิดามารดา อายุของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยครัวเรือน และแหล่งเงินทุนการศึกษา 3) ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน ได้แก่ เขตที่พักอาศัย การแนะนำการศึกษา ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย และคุณลักษณะของสถาบันการศึกษา และ 4) ปัจจัยด้านเจตคติ ได้แก่ ความสำคัญของการศึกษา ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ และความสำคัญของผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน

1.4 สมมติฐานการวิจัย

1.4.1 ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนพี่น้องในครัวเรือน ลำดับการเป็นบุตร การได้รับทุนการศึกษา น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

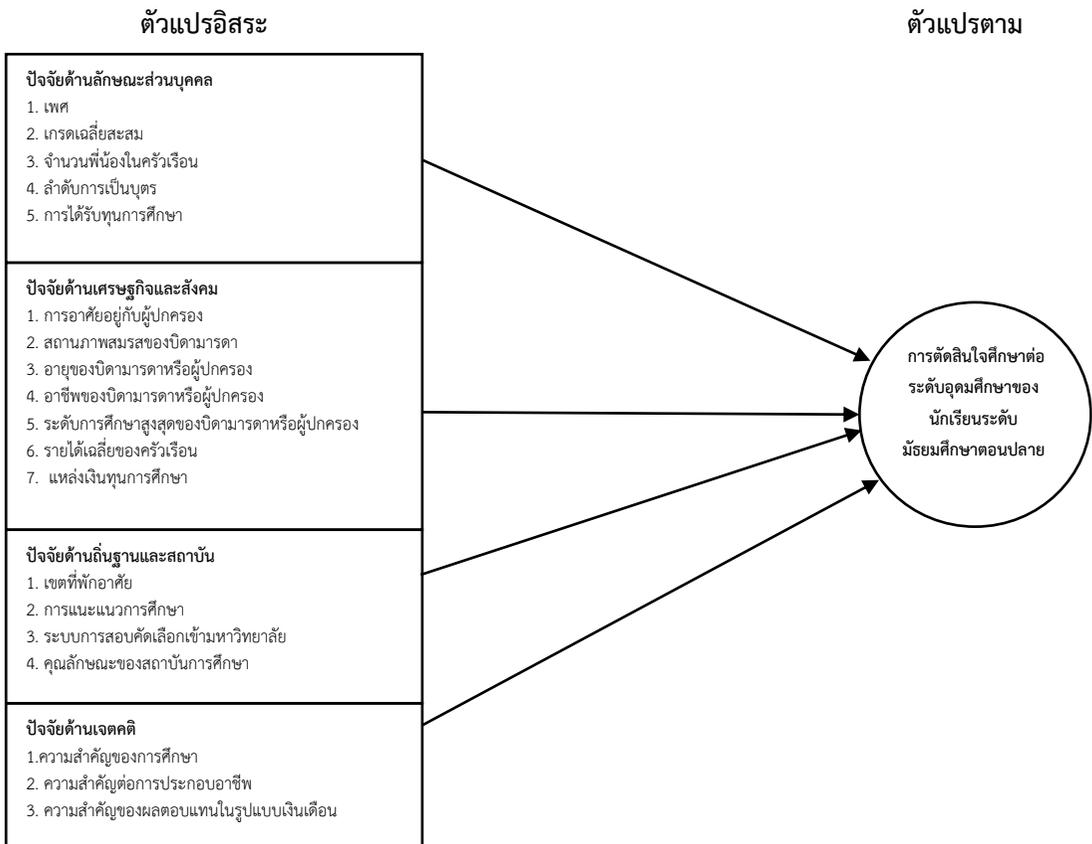
1.4.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ การอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง สถานภาพของบิดามารดา อายุของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยครัวเรือน แหล่งเงินทุนการศึกษา น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4.3 ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน ได้แก่ เขตที่ตั้งของที่พักอาศัย การแนะนำการศึกษา ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย คุณลักษณะของสถาบันการศึกษา น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.4.4 ปัจจัยด้านเจตคติ ได้แก่ ความสำคัญของการศึกษา ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ และความสำคัญของผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.5 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการทำการศึกษา โดยได้กำหนดตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังกรอบแนวคิดในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

2. แนวคิดทฤษฎี

2.1 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 ทฤษฎีทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยการช่วยเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) โดยการเพิ่มทักษะ ความรู้ ผ่านทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเรียกว่าการเพิ่มทุนมนุษย์ในตัวบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลต่อระดับรายได้ โดยเฉพาะการลงทุนในด้านการศึกษาและการฝึกอบรมของปัจเจกบุคคลนั้นได้อธิบายไว้ในแง่ของผลตอบแทนที่คาดหวังจากการลงทุน กล่าวคือผู้ที่มีการศึกษาสูงและทักษะสูงมักจะมีรายได้มากกว่าคนอื่น ๆ แม้ว่าอาจพบกับความไม่เท่าเทียมของการกระจายรายได้และความไม่เท่าเทียมกันของรายได้นั้นมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกกับความไม่เท่าเทียมกันของการศึกษาและการฝึกอบรมต่าง ๆ (Becker, 1975)

2.1.2 แนวความคิดวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุนทางการศึกษาเป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่าการลงทุนทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ นั้นให้ผลลัพธ์ที่คุ้มค่าหรือไม่ โดยเป็นการประมาณการผลประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคตเปรียบเทียบกับการลงทุนในปัจจุบัน ซึ่งจะพิจารณาจากต้นทุนและผลประโยชน์ทางการศึกษา (Cost-Benefit Analysis) ที่ปัจเจกบุคคลและสังคมจะได้รับ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) ต้นทุนส่วนบุคคล (Private cost) ได้แก่

1.1 ต้นทุนทางตรง (Direct cost) คือค่าใช้จ่ายที่ผู้ลงทุนจะต้องจ่ายเป็นต้นทุน เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา

1.2 ต้นทุนทางอ้อม (Indirect cost) คือต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) จากการทำงานในระหว่างที่ใช้เวลาไปกับการศึกษาโดยทั่วไปจะคำนวณจากค่าจ้างหรือรายได้ที่สูญเสียไปของเวลาที่ใช้ในการเรียน (Earnings foregone) ซึ่งต้นทุนดังกล่าวจะต้องนำมาเปรียบเทียบกับผลตอบแทน (Benefit) ที่คาดว่าจะได้รับในอนาคต

(2) ต้นทุนทางสังคม (Social cost) ได้แก่

2.1 ต้นทุนทางตรง (Direct cost) คือ เงินเดือนอาจารย์ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับสินค้าและบริการ ค่าหนังสือ ค่าวัสดุอุปกรณ์ค่าเช่าอาคารเพื่อการศึกษา รวมถึงเงินอุดหนุนทางการศึกษาจากรัฐบาล

2.2 ต้นทุนทางอ้อม (Indirect cost) คือ ต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ของผลผลิตที่สังคมเสียไป เช่น การสนับสนุนเงินทุนเพื่อสร้างอาคารเรียนหรือการตัดสินใจสร้างโรงเรียนหมายถึงการเสียสละโอกาสทางเลือกในการใช้เงินลงทุนแทนที่จะนำเงินลงทุนดังกล่าวไปใช้ในการลงทุนทางเลือกอื่นที่ทำให้ได้รับดอกเบี้ย (Woodhall, 2004) ในส่วนผลประโยชน์หรือผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษาสามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ ดังนี้

(1) ผลตอบแทนส่วนบุคคล (Private rate of return) คือผลตอบแทนที่ตัวบุคคลได้รับเมื่อสำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้นในระดับการศึกษาต่าง ๆ โดยคำนึงถึงรายได้ที่สูญเสียไปจากการใช้เวลาในการศึกษาแทนการที่จะต้องได้รับรายได้จากการทำงานในช่วงเวลานั้น (Foregone earnings) บวกกับค่าใช้จ่ายโดยตรงทางการศึกษา เช่น ค่าเล่าเรียน ค่าหนังสือ ค่าบำรุงการศึกษา ค่าอุปกรณ์การเรียน ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าใช้จ่ายส่วนตัวอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา เป็นต้น (Johnes & Johnes, 2004)

(2) ผลตอบแทนทางสังคม (Social rate of return) การคำนวณอัตราผลตอบแทนทางสังคมจะรวมถึงค่าใช้จ่ายของรัฐบาลที่ลงทุนกับศึกษาโดยคำนึงถึงการวัดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างของรายได้ตลอดชีพก่อนหักภาษีกับระดับการศึกษาประเภทใดประเภทหนึ่งและต้นทุนทางสังคมทั้งหมดของการศึกษานั้นจะวัดจากค่าเสียโอกาสอัตราผลตอบแทนทางสังคมนี้สามารถเปรียบเทียบได้กับอัตราผลตอบแทนจากการศึกษาในระดับต่าง ๆ หรือเปรียบเทียบกับรูปแบบทางเลือกของการลงทุนทางสังคมเพื่อเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการทำกำไรทางเศรษฐกิจของรายจ่ายทางการศึกษาของภาครัฐ (Woodhall, 2004) นอกจากผลประโยชน์ทางสังคมที่เป็นตัวเงินแล้วยังพบว่าอัตราผลตอบแทนทางสังคมนั้นยังคงรวมถึงสิ่งที่ไม่ใช่ตัวเงินหรือผลกระทบภายนอกเชิงบวก (Positive externality) ของการศึกษา เช่น ทำให้เกิดการลงทุนด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นเนื่องจากการศึกษาทำให้เกิดการเติบโตของรายได้ทำให้การมีส่วนร่วมของการศึกษาในการวิจัยพัฒนาและนวัตกรรม มีสาธารณสุขที่ดีขึ้นอัตราการเติบโตของประชากรลดลง อัตราการฆาตกรรมและอัตราการเกิดอาชญากรรมในทรัพย์สินลดลง การจับกุม การคุมขังหรืออคติความต่าง ๆ ในระบบศานติน้อยลง แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลกระทบภายนอกเชิงลบ เช่น มีมลพิษทางอากาศมากขึ้นอันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตที่เกิดจากการศึกษา และมีการย้ายถิ่นฐานของคนงานมากขึ้นหลังเรียนจบวิทยาลัย

2.2.3 แนวความคิดการพัฒนาคน (Human Development) มีมาตั้งแต่ยุคของนักปราชญ์โบราณสมัย Aristotle ซึ่งเตือนไม่ให้ตัดสินสังคมด้วยเงินหรือทรัพย์สิน ในขณะที่นักเศรษฐศาสตร์ยุคแรก ๆ ก็ให้ความสนใจเช่นกัน เช่น Adam Smith, David Ricardo, Robert Malthus, Karl Marx, John Stuart Mill เป็นต้น และในปี 1976 Craig (as cited in Musambai, 2015) ได้ให้คำจำกัดความการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง การมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์เป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกแง่มุมตลอดชีวิต ในขณะที่ประเทศไทยเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2540-2544 โดยได้ให้คำนิยามการพัฒนาคน หมายถึงการพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะของคนให้สามารถมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ที่จะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถของชุมชน สังคม และชาติ โดยเน้นคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาทุกคนจะต้องได้รับการพัฒนาตาม

ศักยภาพอย่างเต็มที่ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ ปัญญา และทักษะฝีมือ เพราะคนเป็นปัจจัยชี้ขาดความสำเร็จของการพัฒนาในทุกเรื่อง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาของดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, สุวิมล เสงพัฒนา และพุดตาน พันธุ์เนตร (2555) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำของโอกาสการศึกษาและมาตรการการคลังเพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้เยาวชนยากจน พบว่า โอกาสการเรียนของบุตรสัมพันธ์กับฐานะเศรษฐกิจของหัวหน้าครัวเรือน โดยโอกาสการศึกษาต่อของเยาวชนในครัวเรือนที่ร่ำรวยมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับสูง (อุดมศึกษา) มากกว่าเยาวชนในครัวเรือนที่ยากจน ส่วนการศึกษาของธิดา พลับพลึง, สุวิมล เสงพัฒนา และดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับโอกาสของความสำเร็จทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของครัวเรือนไทยในชนบท พบว่า ครัวเรือนชนบทมีสัดส่วนผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าครัวเรือนเมือง และเมื่อพิจารณากลุ่มรายได้และสินทรัพย์ทางการเงิน พบว่า เกิดความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษาอุดมศึกษาหลักสูตร 4 ปี ระหว่างคนจนกับคนรวย ส่วนรายได้และสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทมีผลต่อโอกาสที่บุตรจะสำเร็จอุดมศึกษาหลักสูตร 4 ปี ขณะที่สภาพคล่องทางการเงินของครัวเรือนในเขตเมืองมีผลต่อการเพิ่มโอกาสที่บุตรจะสำเร็จอุดมศึกษาหลักสูตร 4 ปีมากกว่าครัวเรือนในชนบท เนื่องจากครัวเรือนที่ทำงานในเมืองส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้แน่นอน มั่นคง จึงสามารถกู้ยืมเงินในระบบได้และมีทางเลือกในการกู้ยืมเงินมากกว่าคนชนบท ทำให้มีความมั่นใจมากกว่าในการสร้างโอกาสให้บุตรหลานสำเร็จอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังพบว่าการมีบ้านเป็นของตนเองของครัวเรือนในเขตเมืองมีผลต่อโอกาสที่บุตรจะสำเร็จอุดมศึกษาหลักสูตร 4 ปีอีกด้วย และการศึกษาของปริดาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์, เขมิกา อูระวงศ์, ธนาพร คงรอด และอาณิษฐ์ สาและ (2557) ศึกษาเรื่องความต้องการการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐบาล จังหวัดสงขลา พบว่า มีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ต่อการเลือกศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ เกรดเฉลี่ย แผนการเรียน และรายได้รวมต่อเดือนของบิดามารดา นอกจากนี้การศึกษาของจรูญ สายคำ และวัฒนา พัดเกตุ (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคเหนือตอนล่างมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านระบบการสอบคัดเลือก รองลงมาคือด้านสภาพแวดล้อม และด้านค่าธรรมเนียมการศึกษาแหล่งเงินทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามลำดับ โดยในด้านค่าธรรมเนียมการศึกษา แหล่งเงินทุน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ พบว่าทุนการศึกษาและสิทธิประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อได้ศึกษาต่อมีผลต่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) ด้วยการเก็บข้อมูลแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์ (Google Form) จากนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยวิธีการแบบเจาะจง (Purposive sampling) กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณแบบไม่ทราบขนาดประชากร และได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้ 5% และสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 (Cochran, 1977) ดังนั้นขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{(1.96^2)(0.5)(0.5)}{(0.05)^2}$$

$$n = 384.16 \text{ หน่วย}$$

จากการคำนวณดังกล่าวจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คน และได้รับข้อมูลแบบสอบถามตอบกลับที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาคั้งนี้จำนวน 379 ชุด

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือแบบสอบถามที่ประกอบไปด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคม ส่วนที่ 3 ปัจจัยแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ส่วนที่ 4 ทักษะการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา และส่วนที่ 5 การตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

3.3 การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

การศึกษาคั้งนี้ได้ทำการสร้างและพัฒนาเครื่องมือแบบสอบถาม ดังนี้

3.3.1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเพื่อรวบรวมตัวแปรและสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

3.3.2 กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

3.3.3 สร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการ IOC (Index of item objective congruence) ซึ่งผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และนำผลที่ได้มาคำนวณเพื่อหาค่าความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาคั้งนี้ หากข้อคำถามมีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องสามารถนำไปใช้ได้ ซึ่งจากการวัดค่าความเที่ยงตรงข้อคำถามแต่ละข้อพบว่ามีความอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00

3.4 ตัวแปรและวิธีการวัด

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์ ซึ่งสามารถเขียนสมการได้ดังนี้

$$\ln \left(\frac{HEDU_i}{1-HEDU_i} \right) = \beta_0 + \beta_1 SEX + \beta_2 GPA + \beta_3 SIBLINGS + \beta_4 NUMBER + \beta_5 SCHOLARSHIP + \beta_6 PARENTS + \beta_7 STATUS + \beta_8 AGE + \beta_9 PARENTSWORK + \beta_{10} PARENSEDU + \beta_{11} INCOME + \beta_{12} MSOURCE + \beta_{13} AREA + \beta_{14} GUIDE + \beta_{15} EXAM + \beta_{16} ATTRIBUTE + \beta_{17} IMEDU + \beta_{18} CAREER + \beta_{19} WAGES + u_i$$

โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและวิธีการวัด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 นิยามและวิธีการวัดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปร	ความหมาย	รายละเอียดตัวแปร
ตัวแปรตาม		
HEDU	การตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา	ตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = ไม่ศึกษาต่อ, 1 = ตัดสินใจศึกษาต่อ
ตัวแปรอิสระ		
SEX	เพศ	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = ชาย, 1 = หญิง
GPA	เกรดเฉลี่ยสะสม	เป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน
SIBLINGS	จำนวนพี่น้องในครัวเรือน	เป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน หน่วยเป็นคน
NUMBER	ลำดับการเป็นบุตร	เป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน
SCHOLARSHIP	การได้รับทุนการศึกษา	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = ไม่ได้รับทุนการศึกษา, 1 = ได้รับทุนการศึกษา
PARENTS	การอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง	กำหนดให้ 0 = อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา, 1 = อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา, 3 = อาศัยอยู่กับบุคคลอื่น
PARENTSWORK	อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง	กำหนดให้ 0 = วางงาน/แม่บ้าน/เกษียณ, 1 = ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/เอกชน, 2 = ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไป, 3 = เกษตรกร
AGE	อายุของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง	เป็นตัวแปรระดับอัตราส่วน หน่วยเป็นปี
STATUS	สถานภาพการสมรสของบิดามารดา	สถานภาพสมรสของบิดามารดา เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = บิดามารดาอยู่ด้วยกัน, 1 = บิดามารดาแยกกันอยู่/หย่าร้าง/เสียชีวิต
PARENSEDU	ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดา หรือผู้ปกครอง	ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = มีการศึกษาดังการระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย, 1 = มัธยมศึกษาตอนปลายขึ้นไป
INCOME	รายได้เฉลี่ยครัวเรือน	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = น้อยกว่า 30,000 บาท, 1 = มากกว่า 30,000 บาท

ตัวแปร	ความหมาย	รายละเอียดตัวแปร
MONEY SOURCE	แหล่งเงินทุนการศึกษา	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียว, 1 = มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่า 1 แหล่ง
AREA	เขตที่ตั้งของที่พักอาศัย	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = ในเขตเทศบาล, 1 = นอกเขตเทศบาล
GUIDE	การแนะนำการศึกษา	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = ไม่เคยได้รับการแนะนำ/ได้รับการแนะนำจากแหล่งเดียว, 1 = ได้รับการแนะนำจากหลายแหล่ง
EXAM	การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = ไม่เป็นอุปสรรค, 1 = เป็นอุปสรรค
ATTRIBUTE	คุณลักษณะของสถาบันการศึกษา	กำหนดให้ 1 = คุณลักษณะของสถาบันศึกษาไม่มีความสำคัญ, 2 = คุณลักษณะของสถาบันการศึกษามีความสำคัญเพียงปัจจัยเดียว, 0 = คุณลักษณะของสถาบันการศึกษามีความสำคัญหลายปัจจัย
IMEDU	ความสำคัญของการศึกษา	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = การศึกษาไม่สำคัญ, 1 = การศึกษาสำคัญ
CAREER	ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคต	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = การศึกษาไม่สำคัญต่อการประกอบอาชีพ, 1 = การศึกษามีสำคัญต่อการประกอบอาชีพ
WAGES	ความสำคัญผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้ 0 = การศึกษาไม่ส่งผลต่อค่าจ้าง, 1 = การศึกษาส่งผลต่อค่าจ้าง

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการศึกษารายละเอียดด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.8 และมีเกรดเฉลี่ยสะสมอยู่ที่ 3.36 ในส่วนจำนวนพี่น้องในครัวเรือนและลำดับการเป็นบุตรส่วนใหญ่จะมีจำนวนพี่น้อง 2 คน และมักจะเป็นบุตรที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้รับทุนการศึกษามีสัดส่วนที่สูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 90.8 ทางด้านปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า อาศัยอยู่กับบิดาและมารดาร้อยละ 57.8 สถานภาพการสมรสของบิดามารดา พบว่า บิดาและมารดาอยู่ด้วยกันเป็นสัดส่วนสูงที่สุดร้อยละ 64.6 และอายุเฉลี่ยของบิดามารดาหรือผู้ปกครองอยู่ที่ 47.8 ปี บิดามารดาหรือผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย/รับจ้างทั่วไปร้อยละ 38.8 การศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครองอยู่ในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา ร้อยละ 28.5 รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือนอยู่ที่ 29,707.10 บาท และด้านแหล่งเงินทุนการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีแหล่งเงินทุนการศึกษาจากเงินของพ่อแม่หรือผู้ปกครองร้อยละ 46.7 ส่วนปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 57.5 และได้รับการแนะนำจากครูหรืออาจารย์แนะแนว และอินเทอร์เน็ตร้อยละ 22.7 และ 22.6 ตามลำดับ ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยโดยใช้คะแนน Admission กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรคร้อยละ 32.0 ในขณะที่ระบบการสอบคัดเลือกไม่ได้เป็นอุปสรรคในการเข้ามหาวิทยาลัย คิดเป็นร้อยละ 18.2 ส่วนที่ตั้งของสถาบัน เช่น อยู่ใกล้บ้าน เดินทางสะดวก มีความสำคัญสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 20.3 และปัจจัยด้านเจตคติ พบว่า ปัจจัยด้านความสำคัญของการศึกษากลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการศึกษาทำให้มีความรู้มากขึ้นและเป็นคนที่รู้เท่าทันต่อสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในแต่ละยุคสมัย คิดเป็นร้อยละ 16.4 ในขณะที่ร้อยละ 0.2 ที่เห็นว่าการศึกษาไม่มีความสำคัญ ในส่วนของปัจจัยด้านความสำคัญของการศึกษาต่อการประกอบอาชีพในอนาคต พบว่า สามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาต่อไปพัฒนาอาชีพในอนาคตได้ คิดเป็นร้อยละ 22.1 มีกลุ่มตัวอย่างเพียงร้อยละ 0.7 เท่านั้นที่เห็นว่าการศึกษาไม่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคต และปัจจัยด้านความสำคัญของการศึกษาต่อผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการจำเป็นต้องเรียนสูงก็สามารถสร้างรายได้ที่สูงได้เป็นสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.1 ในขณะที่การศึกษามีความสำคัญต่อผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน คิดเป็นร้อยละ 0.8

4.2 ผลการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองการถดถอยโลจิสติกส์ทวิภาคแบบพหุ (Multiple Logistic Regression Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษากับตัวแปรอิสระทั้งหมด 19 ตัวแปร ภายใต้ 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน และปัจจัยด้านเจตคติ โดยดำเนินการวิเคราะห์ใน 6 แบบจำลอง เพื่อทำการควบคุมตัวแปรไม่ให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์พหุร่วมเชิงเส้น หรือ Multicollinearity ซึ่งอาจส่งผลให้การวิเคราะห์ที่ไม่สามารถสะท้อนความเป็นจริง และสำหรับการอ่านค่า Odds ratio นั้น หากค่า Odds ratio มากกว่า 1 หมายถึง ปัจจัยดังกล่าวมีโอกาสที่จะทำให้เพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษาต่อใน

ระดับอุดมศึกษา หากค่า Odds ratio เท่ากับ 1 หมายถึง ปัจจัยดังกล่าวไม่ส่งผลกระทบต่อโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และหากค่า Odds ratio น้อยกว่า 1 หมายถึง ปัจจัยดังกล่าวทำให้การเพิ่มโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาลดลง (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2552)

แบบจำลองที่ 1 วิเคราะห์โดยควบคุมตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (ยกเว้นตัวแปรลำดับการเป็นบุตร) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน และปัจจัยด้านเจตคติ (เฉพาะตัวแปรความสำคัญของการศึกษา) พบว่าตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กล่าวคือผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชนมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สูงกว่าประมาณ 90 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 90.310) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไปมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 71 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 71.353) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 98 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 97.949) และสำหรับตัวแปรแหล่งเงินทุนการศึกษา กล่าวคือผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่าหนึ่งแหล่งมีโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 12 เท่าของผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียว (ค่า Odds ratio เท่ากับ 11.970) ทั้งนี้ตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้พบว่าไม่มีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยการวิเคราะห์ภายใต้แบบจำลองที่ 1 สามารถอธิบายการแปรผันของโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ร้อยละ 44.2

แบบจำลองที่ 2 วิเคราะห์โดยควบคุมตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (ยกเว้นตัวแปรลำดับการเป็นบุตร) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน และปัจจัยด้านเจตคติ (เฉพาะตัวแปรความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ) พบว่า ตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษาที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ สำหรับตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กล่าวคือผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชนมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สูงกว่าประมาณ 109 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 108.836) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไป มีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 73 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 72.638) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 113 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 112.541) และสำหรับตัวแปรแหล่งเงินทุนการศึกษา กล่าวคือผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่าหนึ่งแหล่งมีโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 13 เท่าของผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียว (ค่า Odds ratio เท่ากับ 12.912) ทั้งนี้ตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ยังคงไม่พบความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยการวิเคราะห์ภายใต้แบบจำลองที่ 2 สามารถอธิบายการแปรผันของโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ร้อยละ 43.6

แบบจำลองที่ 3 วิเคราะห์โดยควบคุมตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (ยกเว้นตัวแปรลำดับการเป็นบุตร) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน และปัจจัยด้านเจตคติ (เฉพาะตัวแปรความสำคัญต่อผลตอบแทนรูปแบบเงินเดือน) พบว่า ตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษาที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ สำหรับตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กล่าวคือผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชนมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 108 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 107.955) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไป มีโอกาสที่จะศึกษาต่อใน

ระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 72 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 71.755) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 109 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 109.367) และสำหรับตัวแปรแหล่งเงินทุนการศึกษา กล่าวคือผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่าหนึ่งแหล่ง มีโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 13 เท่า ของผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียว (ค่า Odds ratio เท่ากับ 12.708) ทั้งนี้ตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ยังคงไม่พบความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยการวิเคราะห์ภายใต้แบบจำลองที่ 3 สามารถอธิบายการแปรผันของโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ร้อยละ 43.7

แบบจำลองที่ 4 วิเคราะห์โดยควบคุมตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (ยกเว้นตัวแปรจำนวนพี่น้องในครัวเรือน) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน และปัจจัยด้านเจตคติ (เฉพาะตัวแปรความสำคัญของการศึกษา) พบว่า ตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษาที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ สำหรับตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กล่าวคือผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชนมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 132 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 132.280) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไปมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 88 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 87.807) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 136 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 135.525) และสำหรับตัวแปรแหล่งเงินทุนการศึกษา กล่าวคือผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่าหนึ่งแหล่งมีโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 12 เท่า ของผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียว (ค่า Odds ratio เท่ากับ 11.825) ทั้งนี้ตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ยังคงไม่พบความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยการวิเคราะห์ภายใต้แบบจำลองที่ 4 สามารถอธิบายการแปรผันของโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ร้อยละ 45.1

แบบจำลองที่ 5 วิเคราะห์โดยควบคุมตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (ยกเว้นตัวแปรจำนวนพี่น้องในครัวเรือน) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน และปัจจัยด้านเจตคติ (เฉพาะตัวแปรความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ) พบว่า ตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษาที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ สำหรับตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กล่าวคือผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชนมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 152 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 152.397) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไป มีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 90 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 89.812) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 153 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 153.000) และสำหรับตัวแปรแหล่งเงินทุนการศึกษา กล่าวคือผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่าหนึ่งแหล่งมีโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 13 เท่า ของผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียว (ค่า Odds ratio เท่ากับ 12.547) ทั้งนี้ในการวิเคราะห์แบบจำลองดังกล่าวพบว่าระบบการสอบคัดเลือกมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ ผู้ที่เห็นว่าระบบการสอบคัดเลือกเป็นอุปสรรคมีโอกาสดูที่ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงเป็น 4 เท่าของผู้ที่เห็นระบบการสอบคัดเลือกไม่เป็นอุปสรรค (ค่า Odds ratio เท่ากับ 4.325) และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าผู้ที่เห็นว่าระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยไม่เป็นอุปสรรคน่าจะมีโอกาสเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าผู้ที่เห็นว่าระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยเป็นอุปสรรค ส่วนตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ยังคงไม่พบความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อใน

ระดับอุดมศึกษา โดยการวิเคราะห์ภายใต้แบบจำลองที่ 5 สามารถอธิบายการแปรผันของโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ร้อยละ 45.0

แบบจำลองที่ 6 วิเคราะห์โดยควบคุมตัวแปรอิสระภายใต้ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล (ยกเว้นตัวแปรจำนวนพี่น้องในครัวเรือน) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน และปัจจัยด้านเจตคติ (เฉพาะตัวแปรความสำคัญต่อผลตอบแทนรูปแบบเงินเดือน) พบว่า ตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษาที่ยังคงมีความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ สำหรับตัวแปรอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง กล่าวคือผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/พนักงานเอกชนมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา สูงกว่าประมาณ 150 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 149.659) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไปมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 90 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 89.588) และผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรมีโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 149 เท่าของผู้ที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ (ค่า Odds ratio เท่ากับ 149.107) และสำหรับตัวแปรแหล่งเงินทุนการศึกษา กล่าวคือผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่าหนึ่งแหล่งมีโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาสูงกว่าประมาณ 12 เท่า ของผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียว (ค่า Odds ratio เท่ากับ 12.366) ทั้งนี้ตัวแปรอื่น ๆ นอกเหนือจากนี้ยังคงไม่พบความสัมพันธ์กับโอกาสที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาเช่นเดียวกัน โดยการวิเคราะห์ภายใต้แบบจำลองที่ 6 สามารถอธิบายการแปรผันของโอกาสที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้ร้อยละ 45.0

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis)

ตัวแปร	แบบจำลอง (M)					
	M 1	M 2	M 3	M 4	M 5	M 6
เพศ	3.014 (0.698)	3.063 (0.698)	3.081 (0.695)	3.092 (0.717)	3.103 (0.718)	3.126 (0.716)
เกรดเฉลี่ยสะสม	2.037 (0.769)	2.183 (0.751)	2.135 (0.755)	2.068 (0.782)	2.207 (0.769)	2.162 (0.773)
จำนวนพี่น้องในครัวเรือน	1.093 (0.349)	0.985 (0.328)	1.011 (0.332)			
ลำดับการเป็นบุตร				0.658 (0.359)	0.625 (0.338)	0.632 (0.343)
การได้รับทุนการศึกษา	0.211 (0.942)	0.234 (0.932)	0.224 (0.940)	0.257 (0.938)	0.261 (0.941)	0.260 (0.941)
การอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง						
พ่อหรือแม่	===	===	===	===	===	===
พ่อและแม่	1.959 (1.047)	1.798 (1.034)	1.872 (1.038)	1.642 (1.056)	1.557 (1.056)	1.592 (1.056)
อื่น ๆ	1.429 (1.429)	1.546 (1.194)	1.536 (1.183)	1.907 (1.259)	1.966 (1.270)	1.981 (1.265)
สถานภาพการสมรสของบิดามารดา	2.187 (1.038)	2.268 (1.037)	2.275 (1.034)	1.711 (1.065)	1.747 (1.067)	1.750 (1.065)
อายุของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง	1.078 (0.051)	1.074 (0.050)	1.074 (0.050)	1.079 (0.051)	1.080 (0.050)	1.080 (0.050)
อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง						
ว่างงาน/แม่บ้าน/เกษียณ	===	===	===	===	===	===
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ/ พนักงานเอกชน	90.310* (1.880)	108.836** (1.878)	107.955** (1.874)	132.280** (1.972)	152.397** (1.966)	149.659** (1.962)

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ตัวแปร	แบบจำลอง (M)					
	M 1	M 2	M 3	M 4	M 5	M 6
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้างทั่วไป	71.353* (1.793)	72.638* (1.795)	71.775* (1.794)	87.807* (1.836)	89.812** (1.839)	89.588* (1.840)
เกษตรกร	97.949* (1.920)	112.541** (1.921)	109.367** (1.918)	135.525** (1.991)	153.000** (1.992)	149.107** (1.992)
ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง	1.466 (0.733)	1.283 (0.715)	1.307 (0.712)	1.376 (0.753)	1.243 (0.737)	1.274 (0.732)
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	5.796 (1.267)	6.356 (1.267)	6.172 (1.268)	5.028 (1.255)	5.428 (1.261)	5.281 (1.258)
แหล่งเงินทุนการศึกษา	11.970* (1.095)	12.912* (1.093)	12.708* (1.094)	11.825* (1.093)	12.547* (1.092)	12.366* (1.092)
เขตที่อยู่อาศัย	0.955 (0.760)	1.004 (0.759)	0.977 (0.757)	0.862 (0.782)	0.888 (0.784)	0.872 (0.783)
การแนะแนวการศึกษา	1.767 (0.733)	1.713 (0.736)	1.681 (0.732)	2.045 (0.753)	2.078 (0.758)	2.045 (0.756)
ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย	3.550 (0.744)	3.832 (0.743)	3.693 (0.746)	2.045 (0.754)	4.325* (0.756)	4.234 (0.758)
คุณลักษณะของสถาบันการศึกษา						
คุณลักษณะของสถาบันการศึกษามีความสำคัญหลายปัจจัย	===	===	===	===	===	===
คุณลักษณะของสถาบันการศึกษามีความสำคัญเพียงปัจจัยเดียว	4.465 (0.917)	4.777 (0.917)	4.653 (0.914)	4.649 (0.905)	5.116 (0.913)	4.949 (0.907)
คุณลักษณะของสถาบันการศึกษาไม่มีความสำคัญ	0.000 (24392.992)	0.000 (25319.290)	0.000 (25162.464)	0.000 (24738.425)	0.000 (25627.968)	0.000 (25485.007)
ความสำคัญของการศึกษา	4.669 (1.796)			4.649 (1.844)		
ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ		1.077 (1.367)			0.844 (1.459)	
ความสำคัญของผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน			1.627 (1.424)			1.103 (1.529)
Number of obs.	379	379	379	379	379	379
-2 Log Likelihood	75.535	76.250	76.141	74.420	74.582	74.592
Chi-square	50.748	50.033	50.142	51.863	51.701	51.691
Nagelkerke R Square	0.442	0.436	0.437	0.451	0.450	0.450
Percentage correctly classified	97.1	96.8	96.8	97.4	97.4	97.4

หมายเหตุ === หมายถึง กลุ่มอ้างอิง, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001, ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ตารางแสดงค่า Odds ratio ตัวเลขในวงเล็บแสดงค่า Standard error จาก Logistic regression

ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) จากตารางพบว่าหลังจากการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งหมด 19 ตัวแปร ใน 6 แบบจำลองเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหา Multicollinearity แล้วนั้นการวิเคราะห์พบว่าทั้ง 6 แบบจำลองมีเพียง 2 ตัวแปรที่ยังคงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า ผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพมีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และแหล่งเงินทุนการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่า 1 แหล่งมีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียวหรือไม่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเลย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับปัจจัยที่ไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติหลังจากการควบคุมอิทธิพลของตัวแปรอิสระทั้งหมด 19 ตัวแปร แสดงให้เห็นว่าเป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนพี่น้องในครัวเรือน ลำดับการเป็นบุตร การได้รับทุนการศึกษา การอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง อายุของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง สถานภาพการสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือน เขตที่ตั้งของที่พักอาศัย การแนะแนวการศึกษา การสอบคัดเลือก

เข้ามหาวิทยาลัย คุณลักษณะของสถาบันการศึกษา ความสำคัญของการศึกษา ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพในอนาคต และความสำคัญผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย อาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และแหล่งเงินทุนการศึกษา สำหรับอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง พบว่า ผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ประกอบอาชีพมีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษามากกว่าผู้ที่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ไม่ได้ประกอบอาชีพ อาจจะเป็นเนื่องจากการมีงานทำหรือการประกอบอาชีพของผู้ปกครองนั้นส่งผลต่อรายได้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ารายได้ดังกล่าวเป็นแหล่งเงินทุนการศึกษาขั้นต้นในการสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่บุตรหลานได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับบิดิตมา พลับปลิง, สุวิมล เสงพัฒนา และดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ (2557) ที่ศึกษาเกี่ยวกับโอกาสของความสำเร็จทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของครัวเรือนไทยในชนบท พบว่า ในด้านรายได้และสินทรัพย์ทางการเงินของครัวเรือนในเขตเมืองและชนบทมีผลต่อโอกาสที่บุตรจะสำเร็จอุดมศึกษาหลักสูตร 4 ปี ขณะที่สภาพคล่องทางการเงินของครัวเรือนในเขตเมืองนั้นมีผลต่อการเพิ่มโอกาสที่บุตรจะสำเร็จอุดมศึกษาหลักสูตร 4 ปีมากกว่าครัวเรือนในชนบท เนื่องจากครัวเรือนที่ทำงานในเมืองส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพที่มีรายได้แน่นอน มั่นคง จึงสามารถกู้ยืมเงินในระบบได้ และมีทางเลือกการกู้ยืมเงินมากกว่าคนในชนบท ทำให้มีความมั่นใจมากกว่าในการสร้างโอกาสให้บุตรหลานสำเร็จอุดมศึกษา ส่วนทางด้านแหล่งเงินทุนการศึกษา พบว่า ผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษามากกว่า 1 แหล่งมีโอกาสที่จะเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเพียงแหล่งเดียวหรือไม่มีแหล่งเงินทุนการศึกษาเลย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, สุวิมล เสงพัฒนา และพุดตาน พันธุเณร (2555) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำของโอกาสการศึกษาและมาตรการการคลังเพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้เยาวชนยากจน โดยจากการศึกษาพบว่าเยาวชนในครัวเรือนที่ร่ำรวยมีโอกาสได้รับการศึกษาระดับอุดมศึกษามากกว่าเยาวชนในครัวเรือนที่ยากจน ปัจจัยหนึ่งอันเนื่องจากข้อจำกัดทางการเงินทำให้เด็กในครัวเรือนยากจนขาดโอกาสทางการศึกษาจนกลายเป็นความเหลื่อมล้ำ และยังสอดคล้องกับจรูญ สายคำ และวัฒนา พัดเกตุ (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคเหนือตอนล่าง โดยผลการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการศึกษา/แหล่งเงินทุน/ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านทุนการศึกษาและสิทธิประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อได้เข้าศึกษาต่อในสถาบันนั้น ๆ มีผลต่อการตัดสินใจศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยและมีความคาดหวังที่จะได้รับทุนการศึกษา รวมถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ จากสถาบันหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกและช่วยเหลือเพื่อให้สามารถสำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับปริดาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์, เขมิกา อูระวงค์, ธนาพร คงรอด และอาณิษะห์ สาและ (2557) ที่พบว่าหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้ตัดสินใจศึกษาต่อระดับอุดมศึกษานั้นคือแหล่งเงินทุนที่มาจากรายได้รวมต่อเดือนของบิดามารดา ส่วนด้านการอาศัยอยู่กับผู้ปกครอง สถานภาพของบิดามารดา อายุของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง รายได้เฉลี่ยครัวเรือน พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสำหรับปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม จำนวนพี่น้องในครัวเรือน ลำดับการเป็นบุตร การได้รับทุนการศึกษา ปัจจัยด้านถิ่นฐานและสถาบัน ได้แก่ เขตที่ตั้งของที่พักอาศัย การแนะนำการศึกษา ระบบการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย คุณลักษณะของสถาบันการศึกษา และปัจจัยด้านเจตคติ ได้แก่ ความสำคัญของการศึกษา ความสำคัญต่อการประกอบอาชีพ ความสำคัญของผลตอบแทนในรูปแบบเงินเดือน เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลให้นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

6.1.1 แหล่งเงินทุนการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา นอกเหนือครัวเรือนจะรับภาระในการให้ทุนการศึกษาแก่บุตรหลานโดยตรงแล้วนั้น ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนทุนแบบให้เปล่า หรือจัดให้มีนโยบายเรียนฟรีถึงระดับปริญญาตรีเพื่อเพิ่มสัดส่วนให้เยาวชนมีโอกาสทางการศึกษามากขึ้น

6.1.2 ด้านการประกอบอาชีพของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง เนื่องจากหากบิดามารดาหรือผู้ปกครองไม่ได้ประกอบอาชีพอาจจะส่งผลกระทบต่อรายได้ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญอีกหนึ่งปัจจัยที่ใช้เป็นทุนการศึกษาให้แก่บุตรหลาน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบริหารจัดการส่งเสริมการประกอบอาชีพที่สร้างรายได้ในครัวเรือน หรือจัดสรรเงินกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพให้แก่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำหรือครัวเรือนที่ยากจน เพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสการประกอบอาชีพของผู้ปกครองในครัวเรือนดังกล่าวอันเป็นส่วนหนึ่งของแหล่งการผลิตเงินทุนทางการศึกษาให้แก่บุตรหลานในการสร้างโอกาสทางการศึกษาที่สูงขึ้นในอนาคต

6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งถัดไป

การศึกษาครั้งถัดไปควรทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่จบการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ไม่ต้องการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัญหาเชิงลึก ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการศึกษาหรือปรับปรุงการศึกษาไทยในอนาคต

7. เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วาณิชยบัญชา (2552). **การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ สุวิมล เสงพัฒนา และพุดตาน พันธุเณร. (2555). ความเหลื่อมล้ำของโอกาสการศึกษาและมาตรการการคลังเพื่อขยายโอกาสการศึกษาให้เยาวชนยากจน. **วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันพัฒนา ศาสตร์**, 6(1), 1-36.
- จิตติมา พลับปลิง, สุวิมล เสงพัฒนา และดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2557). โอกาสของความสำเร็จทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาของครัวเรือนไทยในชนบท. **วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.)**, 20(2), 99-111.
- ปริดาภรณ์ กาญจนสำราญวงศ์, เขมิกา อูระวงศ์, ธนาพร คงรอด และอานีซะห์ สาและ. (2557). ความต้องการการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนรัฐบาล จังหวัดสงขลา. **วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 11(1), 75-90.
- จรเวช สายคำ และวัฒนา พัดเกตุ. (2560). ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตภาคเหนือตอนล่าง. ใน **นเรศวรวิจัยครั้งที่ 13: วิจัยและนวัตกรรม ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม** (หน้า 1348-1358). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). **พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562** ค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2564, จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-legal/74-act/2150-2562.html>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **สถิติการศึกษาประจำปี 2554-2563**. ค้นเมื่อ 18 พฤษภาคม 2564, จาก http://www.mis.moe.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=173&Itemid=114
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม**. ค้นเมื่อ 25 กันยายน 2564, จาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=develop_issue.
- Becker, G. S. (1975). **Human capital: A theoretical and empirical analysis**. (2nd ed.). New York: Columbia University Press.
- Cochran, W. G. (1977). **Sampling Techniques**. (3rd ed.). New York: John Wiley and Sons.

Johnes, G., & Johnes, J. (2004). **International Handbook on the Economics of Education**. Cheltenham, United Kingdom: Edward Elgar.

Musambai, A. Z. (2015). **Human Resource Development**. Retrieved September 15, 2021, From https://www.academia.edu/17631350/Human_Resource_Development

Woodhall, M. (2004). **Cost-benefit analysis in educational planning**. (4th ed.). Paris, France: UNESCO.